

Sygn. akt I ACz 125/13

POSTANOWIENIE

Dnia 5 marca 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący	SSA Mieczysław Brzdąk (spr.)
Sędziowie	SA Piotr Wójtowicz SO del. Marta Szczocarz-Krysiak

po rozpoznaniu w dniu 5 marca 2013 r.

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z wniosku R. D. oraz (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w K.

z udziałem Skarbu Państwa (...)

o udzielenie zabezpieczenia

na skutek zażalenia obowiązanego

na postanowienie Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 13 grudnia 2012 r., sygn. akt II Co 198/12

postanawia:

1) oddalić zażalenie;

2) orzeczenie o kosztach postępowania zabezpieczającego pozostawić orzeczeniu kończącemu postępowanie w sprawie.

Sygn. akt I ACz 125/13

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Okręgowy w Katowicach udzielił „wnioskującemu” zabezpieczenia roszczenia podając, że „wnioskujący” przedłożył istotne dla rozstrzygnięcia: umowę łączącą strony, aneks do tej umowy, mocą którego wykonanie umowy przedłużono do 31 października 2012 r., a także oświadczenia kierownika budowy A. K., K. M. – inżyniera budowy oraz R. D.. Nadto załączony został wyciąg z dziennika budowy „gdzie w dacie 31 października 2012 r. widnieje adnotacja, że do dnia dzisiejszego inwestor nie zapewnił możliwości podłączenia budynku do zasilania energią. Proszę inwestora o podjęcie decyzji w celu przyspieszenia starań o wykonanie podłączenia docelowego”. Wskazał Sąd, że do wniosku dołączono też umowę gwarancji bankowej i wniosek uczestnika (...) o wypłatę gwarancji bankowej.

W ocenie Sądu Okręgowego na podstawie wymienionych środków dowodowych należy uznać za uprawdopodobnione stanowisko wnioskodawcy, że w trakcie realizacji kontraktu mogły zaistnieć okoliczności, które mogą wskazywać, że ostateczne wykonanie umowy w terminie uzgodnionym przez strony było niemożliwe ze względów leżących po stronie wykonawcy, a to „nakazuje uznać za uprawdopodobnione roszczenie w jego materialno-prawnym znaczeniu.

Według Sądu I instancji wnioskodawca uprawdopodobnił też istnienie interesu prawnego w udzieleniu zabezpieczenia, którego dopatrywać się należy w udzieleniu wnioskującemu tymczasowej ochrony jego praw.

Obowiązany w zażaleniu zarzucił zaskarżonemu postanowieniu:

- a) naruszenie art. 730 k.p.c. w związku z art. 730¹ § 1 k.p.c., poprzez uznanie, że uprawnieni posiadają roszczenie w znaczeniu materialnoprawnym w sytuacji gdy przedmiotem zabezpieczenia może być jedynie roszczenie procesowe;
- b) naruszenie art. 730¹ § 1 k.p.c., poprzez uznanie, że uprawnieni posiadają interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia;
- c) naruszenie art. 730¹ § 1 k.p.c., poprzez zastosowanie zabezpieczenia w sytuacji, gdy uprawnieni nie uprawdopodobnili roszczenia;
- d) naruszenie przepisu art. 730¹ § 3 k.p.c., poprzez uznanie, że zabezpieczenie nie prowadzi do nadmiernego obciążania obowiązanego;
- e) naruszenie przepisu art. 730¹ § 3 k.p.c., poprzez udzielenie zbyt szerokiego zakresu zabezpieczenia;
- f) naruszenie przepisu art. 731 k.p.c., poprzez zastosowanie zabezpieczenia, które zmierza do spełnienia roszczenia;
- g) naruszenie przepisu art. 749 k.p.c., poprzez udzielenie zabezpieczenia roszczenia pieniężnego przeciwko Skarbowi Państwa;
- h) poprzez nieuwzględnienie abstrakcyjnego charakteru gwarancji ubezpieczeniowej wystawionej na zlecenie uprawnionych przez Towarzystwo (...) na rzecz obowiązanego i okoliczności, że jest ona nieodwołalna, bezwarunkowa oraz płatna na pierwsze żądanie;
- i) naruszenie przepisu art. 233 k.p.c. poprzez zaniechanie wszechstronnego rozważenia zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego.

W oparciu o tak sformułowane zarzuty obowiązany wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia w całości i oddalenie wniosku o zabezpieczenie w całości, ewentualnie o uchylenie postanowienia w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I Instancji z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach procesu za obie instancje według norm przepisanych, a także o przyznanie od uprawnionych na rzecz obowiązanego Skarbu Państwa kosztów postępowania zażaleniowego w ramach kosztów procesu według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa.

Uprawnieni w odpowiedzi na zażalenie wnieśli o jego oddalenie oraz – wypadku uznania, że sąd w postępowaniu zabezpieczającym może zasądzić zwrot kosztów postępowania – wnieśli o zasądzenie kosztów postępowania zażaleniowego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Zgodnie z art. 730¹ § 1 kpc przesłankami (podstawami) zabezpieczenia roszczenia są: istnienie roszczenia podlegającego zabezpieczeniu oraz interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia, przy czym uprawniony powinien uprawdopodobnić istnienie obu tych podstaw.

W odniesieniu do prezentowanego w zażaleniu stanowiska, że przedmiotem zabezpieczania może być tylko roszczenie procesowe wskazać należy, że w doktrynie reprezentowane są odmienne poglądy co do tego co jest przedmiotem ochrony w postępowaniu zabezpieczającym. Według jednej teorii przedmiotem tym jest roszczenie materialno-prawne podczas gdy inni przedstawiciele doktryny za przedmiot postępowania zabezpieczającego przyjmują roszczenie procesowe.

Trafnie zauważa Tadeusz Ereciński w Komentarzu do Kodeksu postępowania cywilnego (Wydawnictwo Prawnicze Lexis – Nexis, t. III, s. 400), że niezależnie od tych różnic pojęcie roszczenia użyte w art. 730⁽¹⁾ § 1 kpc należy rozumieć szeroko – jako każde uprawnienie doznające ochrony prawnej, sytuację prawną danego podmiotu lub roszczenie procesowe będące przedmiotem postępowania cywilnego, w związku z którym zabezpieczenie orzeczone.

Art. 730¹ § 1 kpc wymaga uprawdopodobnienia roszczenia. Stosownie do utrwalonego stanowiska zarówno doktryny jak i orzecznictwa uprawdopodobnienie nie daje pewności (jak to jest w wypadku udowodnienia), co do istnienia konkretnego roszczenia, ale jedynie prawdopodobieństwo jego istnienia. Wnioskodawca (uprawniony) powinien zatem przytoczyć takie okoliczności, z których wynika, że roszczenie mu przysługuje a nadto okoliczności te powinien uprawdopodobnić za pomocą wszelkich, niesformalizowanych środków jak pisemne oświadczenia osób trzecich, dokumenty, nieformalne przesłuchanie świadków itp.

Jak trafnie przyjmuje Sąd I instancji uprawnieni za pomocą dołączonych do wniosku o udzielenie zabezpieczenia dokumentów uprawdopodobnili istnienie roszczenia w szczególności o ustalenie należytego wykonania umowy względnie, że Skarbowi Państwa nie przysługuje roszczenie z tytułu nienależytego wykonania umowy, przy czym – jak słusznie zauważa Sąd I instancji – wynik takiego postępowania jakim jest postępowanie zabezpieczające (postępowania sumarycznego) nie przesądza sprawy merytorycznie.

W szczególności zasadność twierdzeń i zarzutów stron co do tego czy wykonawcy w sposób należyty czy też nienależyty wykonali wiążącą strony umowę będzie przedmiotem odrębnego postępowania.

W nawiązaniu do wywodów zażalenia co do braku interesu prawnego w wytoczeniu powództwa o ustalenie, a tym samym braku uprawdopodobnienia roszczenia podlegającego zabezpieczeniu podkreślenia wymaga, że stosownie do utrwalonych poglądów zarówno orzecznictwa jak i doktryny interes prawny w ustaleniu, w rozumieniu art. 189 kpc, istnieje tylko wtedy gdy powód może uczynić zadość swej potrzebie ochrony prawnej przez samo ustalenie istnienia bądź nieistnienia stosunku prawnego lub prawa.

W konsekwencji interes ten nie istnieje wówczas, gdy jest możliwym wytoczenie powództwa o świadczenie, chyba że ze spornego stosunku prawnego wynikają, jeszcze inne (dalsze) skutki.

W sprawie niniejszej uprawnieni nie mogą jeszcze (przed zakończeniem umowy) wytoczyć powództwa o świadczenie, a jednocześnie z zebranego przed Sądem I instancji materiału wynika, że w sytuacji w jakiej znajdują się uprawnieni wynika ich potrzeba prawna zabezpieczenia swoich interesów majątkowych.

Jeżeli bowiem obowiązany zrealizuje swoje uprawnienia wynikające z gwarancji, to – jak trafnie zauważają uprawnieni – gwarant wystąpi z roszczeniem regresowym. W takim stanie rzeczy brak zabezpieczenia może uniemożliwić lub poważnie utrudnić osiągnięcie celu postępowania w sprawie (o ustalenie), co przemawia także za przyjęciem, że uprawnieni uprawdopodobnili także istnienie interesu prawnego o udzieleniu zabezpieczenia.

Nie można też zgodzić się z zawartymi w zażaleniu twierdzeniami, że zaskarżone postanowienie stanowi niedopuszczalną ingerencję w postanowienia umowy nr (...), przez pozbawienie obowiązanej możliwości wyegzekwowania od wykonawcy należytego wykonania zobowiązań umownych.

Zaskarżone postanowienie nie „ingeruje” w treść umowy wiążącej strony bowiem w żaden sposób jej nie zmienia, a jego celem jest tylko zapewnienie skuteczności przyszłego orzeczenia Sądu, jeżeli oczywiście orzeczenie takie będzie uwzględniało żądanie uprawnionych. W przeciwnym razie zabezpieczenie upadnie (por. art. 744 § 1 i 2 kpc).

Wbrew zarzutom skarżącego Sąd I instancji prawidłowo przyjął też, aczkolwiek swojego stanowiska w tym zakresie szerzej nie uzasadnił, że uprawnieni uprawdopodobnili istnienie interesu prawnego w udzieleniu zabezpieczenia, o czym była mowa wyżej.

Powyższe uwagi prowadzą do wniosku, że zawarte w zażaleniu zarzuty naruszenia art. 730 i 730¹ § 1 kpc są nieuzasadnione.

Nieuzasadniony jest także zarzut naruszenia art. 730¹ § 3 kpc.

Nawet jeżeliby zgodzić się ze skarżącym, że tryb dochodzenia roszczeń z gwarancji jest specyficzny, tym niemniej w sytuacji gdy uprawnieni uprawdopodobnili przesłanki (podstawy) zabezpieczenia, twierdząc m.in., że nie ponoszą odpowiedzialności za nienależyte wykonanie umowy, a w konsekwencji twierdzą, że Skarbowi Państwa nie przysługuje uprawnienie do skorzystania z gwarancji należytego wykonania kontraktu, to niewątpliwie zastosowany przez Sąd I instancji sposób zabezpieczenia zapewnia uprawnionym należyłą ochronę prawną, a obowiązanego nie obciąża ponad potrzebę, bowiem zabezpieczenie roszczenia uprawnionych pozbawia obowiązanego możliwości zaspokojenia z gwarancji do czasu prawomocnego rozstrzygnięcia sporu. Sąd Okręgowy nie pozbawił natomiast obowiązanego możliwości zaspokojenia swoich roszczeń z gwarancji. Wprawdzie w umowie („kontrakcie”) zastrzeżono obowiązanemu uprawnienie do skorzystania z gwarancji do 30 listopada 2012 roku to niezależnie od wskazania, że w dacie wydania zaskarżonego postanowienia termin ten już upłynął, podkreślenia wymaga, że w sprawie niniejszej nie ma potrzeby dokonywania ocen czy i jaki wpływ na realizację przez Skarb Państwa uprawnień z gwarancji ma wpływ wymienionego terminu.

Z oczywistych względów nie można też zgodzić się ze skarżącym, że zabezpieczenie zmierza do zaspokojenia roszczenia uprawnionych, skoro udzielone uprawnionym zabezpieczenie ma charakter tymczasowy i nie nabiera charakteru samoistnego, a ma znacznie o tyle, że w razie ewentualnego uwzględnienia powództwa o ustalenie Skarb Państwa nie będzie mógł skorzystać z wymienionej gwarancji.

Zarzut naruszenia art. 731 kpc jest więc bezzasadny. Podobnie należy ocenić zarzut naruszenia art. 749 kpc, który zakazuje zabezpieczenia roszczeń pieniężnych przeciwko Skarbowi Państwa.

Wbrew wywodom skarżącego roszczenie uprawnionych zmierzające do ustalenia, że należycie wykonali umowę nie jest roszczeniem pieniężnym już z tej przyczyn, że nie zamierzają oni dochodzić jakichkolwiek świadczeń pieniężnych, aczkolwiek ewentualną konsekwencją uwzględnienia powództwa o ustalenie mogłaby być niemożność zaspokojenia Skarbu Państwa z gwarancji ubezpieczeniowej udzielonej przez Towarzystwo (...).

Dla rozstrzygnięcia wniosku o udzielenie zabezpieczenia nie ma natomiast znaczenia „nieuwzględnienie przez Sąd I instancji specyfiki gwarancji ubezpieczeniowej”.

Rozpoznając wniosek o udzielenie zabezpieczenia Sąd Okręgowy obowiązany był do rozważenia przesłanek przewidzianych w art. 730 i nast. kpc, co też Sąd ten uczynił, dokonując oceny zebranego w sprawie, materiału, który zaoferowali uprawnieni.

Z tej też przyczyny zarzut naruszenia art. 233 kpc okazał się bezzasadny.

Powyższe uwagi prowadzą do wniosku, że zażalenie obowiązanego jest nieuzasadnione, co sprawia, że ulegało ono oddaleniu (art. 385 kpc w zw. z art. 397 § 2 kpc).

O kosztach postępowania zabezpieczającego rozstrzygnie Sąd w orzeczeniu kończącym sprawę (art. 745 § 1 kpc), ewentualnie, gdyby uprawnieni nie wytoczyli powództwa, orzeknie Sąd stosując art. 745 § 2 kpc.